

Folkrörelsernas byggnader

Till folkrörelserna som växte fram under 1800-talets andra hälft räknas främst frikyrkorörelsen, nykterhetsrörelsen, arbetarrörelsen och idrottsrörelsen. Ståndssamhällets upplösning och framväxten av industriella produktionsförhållanden under 1800-talet innebar en period av förändrade levnadsförhållanden och nya idéströmningar. I de folkrörelser som tog form kunde människorna förenas i en ny intressegemenskap, i en gemensam religiös övertygelse, för nykterhetens sak eller för rösträtt och fackligt inflytande.

Frikyrkorörelsen i Borås har, sedan den startade med bildandet av Evangeliskt-Lutherska Missionsföreningen i början av 1870-talet, varit aktiv när det gäller byggandet av kyrkor och samlingslokaler. År 1883 uppförde nämnda förening ett numera rivet missionshus på Norrbygårde. I kvarteret Frigga i hörnet Sturegatan och Yxhammargatan uppförde Metodistförsamlingen 1902 en frikyrkobyggnad i nygotisk stil, som går under namnet Wesleykyrkan. Några år senare byggde Lutherska Missionskyrkan en ny kyrka i samma kvarter i hörnet mot Kungsgatan. Den stod färdig 1929-30 och är idag mycket välbevarad. År 1904-1905 byggde Frälsningsarmen en stor byggnad innehållande föreningslokaler och kyrksal vid Kungsgatan mitt emot Caroliskolan. Dessa tre kyrkobyggnader finns fortfarande kvar, den senare används dock numera som restaurang och diskotek.

Foto Glenn Murberg 20150801

Nykterhetsrörelsen i Borås har anor sedan 1880, då den första IOGT-logen bildades. Ett ordenshus uppfördes 1888 i kvartett Korsnåbben (Skolgatan/Sturegatan) på Lugnet, sedermera kallat Godtemplarhuset. Efter 1898 fanns även Borås Arbetarinstitutionsförening i huset som bl.a. innehöll ett s.k. folkbibliotek och en konsertsal. Arbetarrörelsen i Sverige började uppföra egna samlingslokaler på 1890-talet med början i Skåne. Ungefär samtidigt anlades de första Folkparkerna vars ursprungliga uppgift var att genom olika nöjesarrangemang samla in pengar till byggandet av ett Folkets Hus. I Borås bildades en Folkets Husförening år 1899, vilken 1901 uppförde ett numera rivet Folkets Hus på

Sturegatan vid nuvarande Kulturhuset. Detta ersattes 1939 av en mycket stor funktionalistisk nybyggnad i Allégatans norra ände som rymde kontor, samlings-salar och en biograf. Genom denna byggnad manifesterade arbetarrörelsen sin styrka i kampen mot arbetsgivarna. Grundplåten till det nya Folket Hus kom bland annat från Borås Folkpark som hade startats och börjat byggas år 1907 på den "steniga och snåriga Ingbergiska skogsslotten" vid Fristadvägen utanför staden. Dagens Folkets Park har genomgått flera om- och tillbyggnader och domineras numera av den stora "Parkhallen" uppförd 1955. Den äldsta bevarade byggnaden är idag Parkteatern som stod färdig 1926.